თეატრი და ცხოვრება

სათეატრო სალიტერატურო ქურნალი

№ 22

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება ქართ. დრ. საზ. კანტორაში და „სორაპანის“ სტამბაში. მისამართი: Тифлисъ, Грузинскій Театръ, ред. „Театри да Цховреба“ Іос. Имедашвили

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. — ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება. — რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება ქართ. თეატრის კანტორაში — დილით 9—2 ს., საღამოთი 6—8 ს., ტელეფონი რედაქციისა № 7-95, სტამბისა — 15-41.

№ 22 — კვირა 3 აგვისტო — 1914 წ.

3 აგვისტო

რა გვევალება დღეს?

როდესაც ჩამობნელდება, ირგვლივ წყვდიადი გამეფდება, მაშინ გვჭირია სინათლის მომფენი ლამპარი და ადამიანთა სინდისის მამხილებელი ძახილი სილამაზისა, სიყვარულისა და მშვენიერებისაკენ...

ამიტომ მოვუწოდებთ ხელოვნების ყველა ჭეშმარიტ ქურუმთ მხნედ და თავ-გამოდებით იმოქმედონ... განსაკუთრებით ჩვენის თეატრის მესვეურთ ჰმართებთ სწორედ ახლა გამოიჩინონ სიფხიზლე, შორსგამჭვრეტელობა და ჩვენის საზოგადოების წინსვლას ხელი შეუწყონ შერჩეულ პიესების წარმოდგენით.

როგორც ისმის, ქუთაისის დრამ. საზ. გამგეობა უკვე ემზადება მომავლი სეზონი ღირსეული იქონიოს, თბილისის დრამ. საზოგ. გამგეობაც ფაციფუცშია, ხოლო სხვა დრამ. საზოგადოებათა შესახებ კი ჯერ ან არა ისმის რა, ან იძახიან—დღეს თეატრისთვის ვილას სცალიანო? თუ ეს მართალია, შემცდარი იქნება ვინც ასე იფიქრებს: სწორედ ასეთს დროს უნდა იმოქმედოს თეატრმა, როგორც ცხოვრების სარკემ, ადამიანთ გულ-გონების გამოფხიზლებისა და საზოგადოების საკრებულომ, ხოლო თუ გვსურს რიგიანი სეზონი გვქონდეს, ამ თავითვე მომზადებაა საჭირო და არა გულხელ-დაკრეფა: მართლა და წელსაც ხომ ძველებურად „როგორც უნდა იყოს“-ის მიხედვით ვერ ვიმოქმედებთ?!

რას უქადის ხელოვნებას მომავალი

„ჰაერისა და სინათლესავით აუცილებელია... კაცობრიობისათვის ხელოვნება“.

ი. რეპინი.

უკანასკნელ დროს მრეწველობისა და მეცნიერების განვითარებას ხშირად ხელოვნების გადაგვარებასა და საერთოდ მოსპობას უკავშირებენ; ამბობენ მრეწველობისა და მეცნიერების განვითარება სათავეში ჩაჰკლავს მხატვრულ შემოქმედებასო (მაგ. რენანი), ან შეიცვალა ის პირობები, რომელთშიაც ვითარდებოდა ესა თუ ის ხელოვნება (მაგ. ქანდაკება, მუსიკა) და მაშასადამე იგი თავისთავად მოისპობაო (ტენი). ცნობილი ფილოსოფოსი ჰერბერტ სპენსერი მეცნიერებას ნაცარქექია სანდრილიონას ადარებს, ღედინაცვალს მუდამ ათვალისწუნებული და დაჩაგრული რომ ჰყავდა. იგი დიდხანს იყო ყველასაგან შეუმჩნეველი და მივიწყებული, როდესაც დები მისი ძალზე ამაყობდენ თვისი ბრჭყვიალა სილამაზითო; ახლა კი სანდრილიონას რიგიაო; დადგება დრო, როდესაც მეცნიერება უძვირფასესი და უმშვენიერესი იქნება და ძლიერის მბრძანებლის სახით გამეფდებაო, ხოლო დები მისი, ხელოვნება და სარწმუნოება გაწბილებულ იქნებიანო.

საერთოდ დღეს ბევრი ძლიერი პესსიმისტური განწყობილებით უცქერის ხელოვნების მომავალს. ამისათვის ვგონებ, ინტერეს მოკლებული არ უნდა იქნეს განხილვა იმ მოსაზრებათა, რომელნიც ვითომც და ნათლად ამტკიცებენ იმ აზრის სინამდვილეს, რომ ხელოვნება გადაგვარების გზას ადგია და მალე სრულიად მოისპობაო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საფრანგეთის უდროოდ მიცვალებულ ცნობილ მწერალს მ. გიუიოს შეკრეფილი აქვს ყველა ეს მოსაზრებანი ერთ თვის შრომაში.*) აქ პირველად ყოვლისა აღნიშნულია ეგრედწოდებული ფიზიოლოგიური თვისების მოსაზრებანი: მხატვრისათვის აუცილებლად საჭიროა, რომ როგორც მის გარეშემო, ისე თვით მასში იყოს ცნობილი კულტი მშვენიერებისა; საბერძნეთში, მშვენიერ სიშიშვლეს აღმერთებდენ, მაგალითად სოფოკლე სალამინის ბრძოლის შემდეგ, ვიდრე ღმერთებს სამადლობელ ჰანგებს უგალობდა, პირველად ყოვლისა გაშიშვლდა საკურთხევლის წინაშე. ასეთივე ძლიერი იყო სიშიშვლის კულტი აღორძინების ხანაში, ხოლო ჩვენს დროს ძალა და სხეული აღარ შეადგენენ იდეალს; სტატისტიკა ამტკიცებს, რომ ადამიანის სიმაღლე მოკლდება, ხოლო ავადმყოფობა და სიმახინჯე იზრდება და ვითარდება; დღეს გამეფებულ პირობების გამო ნერვების სისტემა თანდათან ვითარდება, ხოლო სხეული თანდათან სუსტდება და, თუ შესაძლებელია, ეგებ ადამიანი ოდესმე მხოლოდ ტვინისა და ნერვებისაგან იქნეს შემდგარი, როგორც ამას ოცნებობდა დიდრო თვის „დალამბერის სიზმარში“. ასე მსჯელობენ ისინი, ვისაც ხსენებულ ფიზიოლოგიური ხასიათის საბუთებით ჰსურსთ დაამტკიცონ მომავალში ხელოვნების მოსპობის აუცილებლობა, ხოლო დღეს კი მისი გადაგვარებისაკენ დაქანება. მათ საწინააღმდეგოდ შეგვიძლია შემდეგი ვსთქვათ: ჰიგიენისა და გიმნასტიკის საშუალებით ადამიანის სხეული სრულიადაც არ დაადგება სიმახინჯის გზას და რომ კიდეც დაადგეს, ჩვენს დროში განსაკუთრებით ყურადღებას იქცევს ადამიანის სახე, სადაც გამონასკვულია ჩვენი საუკუნის მწარე ფიქრი და აზრი, სახე, რომელიც ნერვების სისტემისა და გონებრივ-ზნეობრივი განვითარებასთან ერთად მეტად მიმზიდველი იქნება ჭეშმარიტ ხელოვანისათვის; მომავალ ადამიანის სახეზე განსაკუთრებით აღიბეჭდება გონების ძლევამოსილება, ხოლო მის თვალებში ის „დაუსრულებელი აზრები“, ჩვენ დროს რომ თან სრსდევს. ძველად იცნობდნენ, თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ, ხელოვნების სტატიკას, პლასტიკურ სიმშვენიერეს, ხოლო თანამედროვე ხელოვნება განსაკუთრებით დინამიკურია, რადგანაც მას უდიდესად აინტერესებს მოძრაობა და ნათელი გამოხატულება აზრისა ადამიანის სულის სამეფოში; თვით ბუნებას და მის მოელენებს ჩვენი დროის ხელოვნება მოძრაობის სახით გვისურათებს. და ამაშია ახალი ძალა ხელოვნებისა, რომელიც მის შეუწყვეტელ განვითარებაზე მიგვითითებს. და რომ კიდეც სავსებით მოისპოს მშვენიერი სხეულის კულტი, ეს სრულიადაც არ გამოიწვევს ხელოვნების მოსპობას, რადგან მხატვრული შემოქმედების საგნის ცვლილება კიდევ არ ნიშნავს ამ შემოქმედების მოსპობას: მრავალფეროვანია ცხოვრება და მრავალია მასში მხატვრულად აღსანიშნავი მოვლენება.

ხოლო არიან ეგრედწოდებული ისტორიული მოსაზრებანიც. მაგრამ ამაზე შემდეგ.

ალ. წერეთელი

*) იხ. „Задачи современной эстетики“, რომლითაც ჩვენ განსაკუთრებით ვისარგებლეთ.

სამშობლოს სურათი

ვიშ რა კარგია! არე-მარე ბინდსა მოუცავს. მთვარის სხივები აქ ველს დასცქერს, იქ მთას დაქოჩრილს ლაღად, ტურფად ეალერსება, ცელქობს, თამაშობს, დახედეთ როგორ იბნევა ოქროს სხივი ცელქ მდინარეში?!

რა საამოა!—წყალვარდნილი ხტის, კისკისებს, ნაჩქეფებს ისვრის, საამურად ქოჩორს გისველებს!.. აქ წყარო მოხტის, მორაკრაკებს გრილი, საამო და სიცხისაგან განაწამებს ყელსა გისველებს.

— სუ!!! ნიავი ჰქრის – ბალახს არხევს, ვარდს ტუჩს უკოცნის, ტყეს აშრიალებს.

—ეს რა ხმა არის?! შაშვი ჭახჭახებს, აქ-კი ბულბული საამურად სტვენს და რაკრაკებს.

—ვიშ რა კარგია ჩვენი სამშობლო: აქ არის ნიჭი სრულყოფილი—თავისუფალი.

ილია ბახტაძე

კონსტანტინე მაყაშვილი

„ლირიკა“, გამოცემა გაზ. „თემი“-სა. 1914 წ. ფ. 50 კ.

ჩვენი ცხოვრების სასიამოვნო მოვლენად, სხვათა შორის, ისიც უნდა ჩაითვალოს, რომ ამ უკანასკნელ ხანებში, ნელნელა წიგნების გამომცემლობა ფეხს იკიდებს, და აქამდის უარაოდ დარჩენილ მკითხველს მცირე რამ საზრდო ეძლევა, თუმცა მცირე კი არა, ძალიან მცირეა იგი საზრდო, მაგრამ სულ არაობას, ეს სჯობია. აქამდის, და ახლაც, გაისმის განუწყვეტელი გოდება, და სამართლიანიც, რომ მკითხველ საზოგადოებას არა აქვს საზრდო, არა აქვს შეძლება, რომ მთლიანი წარმოდგენა იქონიოს ამა თუ იმ მწერალზე, რადგან ჩვენთა მწერალთა ნაწერები უმეტეს ჟურნალ-გაზეთებშია გაფანტული, და ფართე საზოგადოებისთვის ისინი არ არსებობენ. გაზეთს კი დღიური მნიშვნელობა აქვს, რომელიც მხოლოდ დღეს სტოვებს შთაბეჭდილებას, ხვალ, ზეგ კი დავიწყების ყომრალი ფერი ედება, და მკითხველიც მოკლებულია შეძლებას, რომ მწერლის ნაწერებ შორის მთლიანი ძაფი გააბას.

ჩვენი მწერლობა არც ისე ღარიბია, როგორც ეს გვეჩვენება. განა არ უნდა იყოს გამოცემულნი ვ. ბარნოვის ნაწერები? ან ი. ელეფთერიძე-ზურაბიშვილისა, ან ნარკანისა და სხ. მრავალთა, მაგრამ ... და აი დღეს თითქო გასჩრა საზოგადოების მუდარამ, და ჩვენმა მწერლებმა, ზოგმა თავისი ხარჯით, ზოგმა სხვის დახმარებით, გამოსცეს თავიანთი ნაწერები. ამ უკანასკნელ წელიწადში გამოიცა ნაწერები გრიშაშვილისა, ქუჩიშვილისა, ი. ეკალაძისა, გ. ტაბიძისა და სხ ამ მოკლე ხანში მზადდება გამოსაცემად ე. ნინოშვილისა, ჯ. ჯორჯიკიანი, ბ ახოსპირელისა, ნ. ჩხიკვაძესი და სხ. ამ გამოცემებს ამ დღეებში მოემატა კარგი წიგნი კ. მაყაშვილის—„ლირიკა“.

ეს წიგნი პირადად ჩემზედ მშვენიერ შთაბეჭდილებას სტოვებს, უმთავრესად, თავისი სიცოცხლიანობით. ამ წიგნში მოსჩანს ენერგია და სიცოცხლე ავტორისა. იგი მღერის და ამ სიმღერაში აქარვებს სიმძაფრეს ცხოვრებ'ას, რომელსაც ასე მძლედ განიცდის ჩვენი ავტორი. იგი ამ წიგნში გვიშლის თავის ნაგრძნობს და გვიჩვენებს იმ საღ გულს, რომელიც ჰქმნის ამ მშვენიერ სტრიქონებს. „ელვა სიცოცხლის“, „სიცოცხლის სიმღერა“, „გმირთა ძახილი“, „ცოცხლების ძიება“, „საღი გული“,—აი მისი ლექსიკონის მთავარი სიტყვები, რომელნიც ხალისიანობის ბეჭედს ასვამენ მის ლექსებს. კითხულობთ თქვენ, და თითქმის ყოველი მისი სტრიქონი სიცოცხლის ხალისიან ემოციებს იწვევს, ან და მართლა საღად ჩაგაფიქრებთ. ყველგან საღი სულია გატარებული. ეს დიდი ღირსებაა საზოგადოდ, და მისი ლექსებისა კი კერძოდ. დღევანდელ დღეს ჩვენ ამ გვარი წიგნი გვესაჭიროება, რომ გაჰფანტოს ის ობი, რომელიც ჩვენს ცხოვრებას მოჰკიდებია. დღევანდელი ჩვენი ცხოვრება ისეა მოწყობილი, რომ მას უფერული მანტია აქვს წამოსხმული: იგი დაავადმყოფებულია, სევდიანი, უიმედო. ეს მომენტი კი ჩვენმა მწერლებმა ცხოვრებიდან თავიანთ სამეფოში გადმოიტანეს, გაამეფეს, და ისედაც ფერ-დაკარგულ ჩვენს ცხოვრებას, ყომრალი მანტია ამათაც წამოასხეს. ამან კი ხალისი დაგვიკარგა, ისე რომ, ჩვენ ძლიერ იშვიათად-ღა მოგვისმენია „საღი სიტყვა“, „სიცოცხლის სიმღერა“; ჩვენში იშვიათად ამეტყველებულა საღი გული. და აქ სწორედ მაყაშვილისებრ საღი სიტყვა იყო საჭირო. კითხულობთ მის ლექსს, და აღმაფრენას ეძლევით, სასიცოცხლო ძალა გემატებათ, ხალისი გიორკეცდებათ. უკვირდებით მის ლექსს, და მხოლოდ ერთ რამეს ამოიკითხავთ სტრიქონებ შუ, სახელდობრ: „ეშმაკი არც ისე საშიშია, როგორც გგონიათო“, და ასე გვაწვდის საღ სიტყვას.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უმთავრესი ძარღვი, უმთავრესი საგანი მისი პოეზიისა — სამშობლოა. ამ სამშობლოს „დანგრეულს“, „შეგინებულს“ და „დაბნელებულს“ უტრიალებს იგი და უკინძავს ლექსებს. იგი დიდი ყურადღებით აკვირდება ყოველგვარ მოვლენას, და შესაფერად მღერის. იგი ხედავს სამშობლოს დაცემულს, შეგინებულს, უარყოფილს, და ეძებს მიზეზებს, და აქ იგი, სხვათა შორის, შინაურ მტრებსაც აღმოაჩენს. იმ მტერს, რომელიც აქ „ბურჯათ“ და „გმირათა“ სთვლის თავს. შემდეგ უკვირდება ჩვენს ცხოვრებას დაჩიავებულს, დახურდავებულს, და მწარე სატირას მიმართავს. და სწორედ აქ იგი შეუდარებელია. აბა გაიხსენეთ მისი სატირა „ეშმაკი საქართველოში“: რამდენი მწარე ფიქრების აღმძვრელია იგი, რამდენად დამაფიქრებელი. აქ, სატირაში, კ. მაყაშვილი ღირსეული მოწაფეა ი. ჭავჭავაძისა. იგი ხედავს ბოროტებას, და გესლიანი ოხუნჯობით ლამობს მის აღმოფხვრა-მოსპობას. იგი სულაც არ ინდობს იმ მავნე ელემენტებს, რომელნიც ამღვრევენ ჩვენს ცხოვრებას, და აქ იგი სასტიკია. და სწორედ ამ მიზნით შექმნა მან მთელი ის კოლექცია მახინჯ-მასხარებისა, რომელნიც მიდიან ჩვენ წინ, და ზიზღ-ნარევ სიცილს იწვევს ჩვენში. და ჩვენც აღშფოთებულნი ვეკითხებით ჩვენს თავს — „ნუ თუ“? — და სინამდვილე კი ადასტურებს ამ საეჭვო კითხვას. მწერალი ამ სატირაში ხან-და-ხან იქამდისაც მიდის, რომ ფარსსა და კარიკატურას გვაწვდის, და ხან პასქვილითაც გვიმასპინძლდება: ეს კი არ ალვევს სატირის მთლიანობას, არამედ უფრო აზავებს და აძლიერებს შთაბეჭდილებას. დიაღ! ძალიან საგულისხმოა კ. მაყაშვილის სატირა, რომელშიაც, ვიმეორებ, ოხუნჯობითა და გესლიანი სიცილით გამოსთქვამს ტკივილს ჩვენი ცხოვრების და თავის გულისას, ეს მართლა „ივერთ სიცეტის მკაცრი მზრახველი“. მაგრამ მხოლოდ ამით არ განისაზღვრება მისი შემოქმედება. მას არც სხვა მხარეები დაუტოვებია, და ყოველივე, რასაც კი უმოქმედნია მგოსანზე, სიტყვით გამოუთქვამს. აქ პატივცემულ მწერლისთვის არ არსებობს არც საზღვრები, არც რაიმე ჩარჩოები. იგი შეუზღუდავი, თავისუფალი ლირიკოსია, მრავალ-მხრივ შემომქმედი.

ამ მოკლე ბიბლიოგრაფიულ შენიშვნაში, რასაკვირველია, არ შეიძლება ვრცლად აღინუსხოს მისი შემოქმედების ყველა მხარე. ამაზე ამ მოკლე ხანში გამოვესაუბრები პატივცემულ საზოგადოებას. აქ კი იმის თქმა და დამრჩენია, რომ მკითხველ საზოგადოებას მიუთითო ამ ავტორზე, და ურჩიო, გაეცნოს მის შემოქმედებას საზოგადოდ, მის „ლირიკას“ კერძოდ, რომელშიაც ჩაქსოვილია წრფელი გრძნობა და მზიური ხალისი, და რომლის ლირიკის აკვანში ირწევა ჩვენი გრძნობა, ტკბილი მუსიკა მისი ლექსისა ლამაზ სიმფონიათ ევლება ჩვენს სმენას, და გრძნობა ჩვენიც ტკბობას განიცდის აქ ვსამ წერტილს, და „თემის“ რედაქციას-კი მადლობას უძღვნი კარგი წიგნის გამოცემისათვის, რომლითაც მან მკითხველი საზოგადოება დაასაჩუქრა.

ვახტანგ კოტეტიშვილი

გახსოვდეს სიკვდილი

დედა! ვერ დავსტკბი მშვენიერებით, ალერსის ბაღში უდროოდ დასჭკნა ტრფობის ყვავილი. სული დაწყლულდა სიყვარულის ძიებაში, ყველამ სიძულვილით გასცა პასუხი... ვერ დავსტკბი ტკბილი ოცნებით, აღმამფრენ ფიქრებს ვერ შევასხი ძლიერი ფრთები, ვერ მივსწვდი მზისა სამეფოს, სინამდვილის უხეშ მკლავებზე შეუბრალებლად დამემსხვრა ზეაღმამფრენი ფიქრი-ოცნება. ვერ დავასრულე ჰანგი უკვდავი, უდროოდ დასწყდა ჩანგის სიმები.

დედა! ვერ ვპოვე ტურფა კოლხეთი, ვერსად ვერ ვპოვე მწირმა სამშობლო, ვერ შევეთვისე ბუნების წიაღს, სადღაც ხევ-ხუვში გულსაზარლად აკივლდა ქოტი.

ვაიმე დედავ! ობლად შთენილი, სასიკვდილო ისრით გვემული ვგდივარ ცხოვრების ველზე, მარტო ვარ, არავინა სჩანს წყლული მომბანოს, მხოლოდ ქარი მიმღერის ველურ ნანინას და ყვავ-ყორანნი თავს დამჩხავიან: გახსოვდეს სიკვდილი! დემონიც თავს დამხარხარებს: გახსოვდეს სიკვდილი.

დედა! რა მესმის? ნუთუ გიკვდება ბედკრული შვილი? მაშ ოდეს ტკბილ კოცნით უსუსურ ბავშვს თვალთ ამიხილე, უკვდავებას რად მპირდებოდი?

მიხ. ბოჭორიშვილი

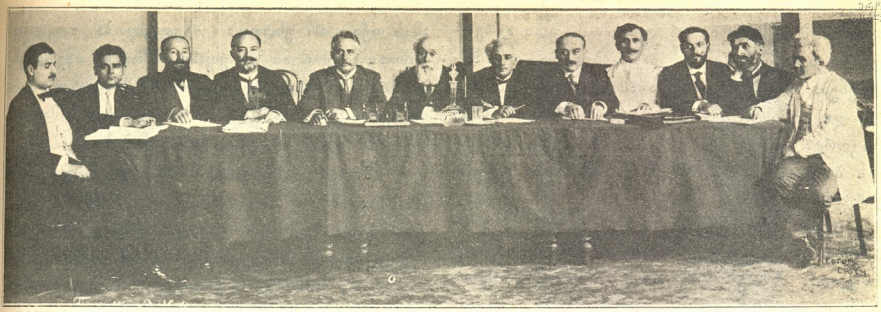

სრულიად საქართველოს სცენის მოღვაწეთა პირველი ყრილობის პრეზიდიუმი

შუაში ყრილობის საპატიო თავმჯდომარე მხცოვანი მგოსანი **აკაკი**, მის მარჯვნივ: მთავმჯდომარის ამხანაგები—გ. ლასხიშვილი, კიტა აბაშიძე, ალ. კრინიცკი; მდივნები—იოს. რომანიშვილი, კ. ანდრონიკაშვილი; მარცხნივ—თავმჯდომარის ამხანაგები—ვლ. ალ.-მესხიშვილი, იოსებ ბარათიშვილი; მდივნები—შალვა დადიანი, სიო ჯანტურიშვილი, იოსებ იმედაშვილი, პოლიო კალანდაძე (ირეთელი).

ჯამი

ახლა ჩვენც გავითვალისწინოთ: „რა ვაკეთეთ; რას ვშრომობდით“.

მე მოგახსენებთ უკვე შემდგარ და ეკრე ბრწყინვალედ ჩატარებულს „სრულიად საქართველოს სცენის მოღვაწეთა პირველ ყრილობაზე“.

ამ ყრილობის საზოგადებრივი და ისტორიული მნიშვნელობა ჩვენმა ბრესამ თითქმის ერთხმად აღიარა, ანუ ეს ის საჭიროა, რომ ყრილობა გამოვიდა შინაარსიანი, დინჯი და მრავალ-მხრივი. ანგარიში გაუწიეს იმისაც, რომ ქართველი კაცი მოელი ერთი კვირის განმავლობაში (8-დან 15 ივნისამდე 1914 წლისა. ეს დღეები უკვე საისტორიო თარიღია ჩვენთვის) დაბარკობდა და მსჯელობდა ქართულად და ისიც ისეთ რთულ საკანზე, როგორიც საცენო ხელოვნებაა

ყრილობის მონაწილეთ გარდა, გარეშე მაუურებელთაც საამოვნების და სასარგებლის დამი ბეჭდოთ საცხეზე, რომ ყრილობა ესე დირსეულად მიმდინარეობდა.

ეს კი იმიტომ მოხდა, რომ არავინ მოელოდა, არვის სჯეროდა, თუ ასე რიგიანი და შინაარსიანი სხდომების წაუვანა შეგვეძლო ქართველებს.

ეს ურწმუნოება ბევრში გვდუბავს ჩვენ და, მადლობა დმერთს, სცენის მოღვაწეთა ყრილობამ მაინც გვამცნო, რომ არც მთლად ეკრე წაელებულები ვართ. დამჯდარი ბასი და ბარდამენტალური კამეია ჩვენც შეგვიძლია და ისიც ჩვენს მშობლიურ ენაზე.

სხვაც რომ არაფერი გაკეთებინა ამ ყრილობას, უკვე ეს მოგდინებაც დიდი ბდიესი იქნებოდა, მაგრამ, სამბედნიეროდ, სხვა მხრივაც მნიშვნელოვანი იყო ჩვენი ყრილობა.

აქვე ერთი შესწორება: ნუ ეგონება ვისმე, რომ მე სასოუოდ და მხოლოდ ქება მინდოდეს გასულ ყრილობისა.

ეს, როგორდაც მე არც შემფერის. მაგრამ რაც კარგი მხარე ჭქონდა, ამისაც ვერ დავფარავ.

მართალია, ამ ყრილობასაც უოუოდ აკლდა ბევრი რამ. უმთავრესად ის, რომ წინასწარი მუშაობა მეტად უგულოდ, უნერგიოდ იყო წარმოებული და ამისათვის ზოგიერთი ფრიად საჭირო საკითხები ან სრულიად არ იყო ყრილობაზე წარმოდგენილი, ან თუ იყო—ძალიან სუსტად.

მაგრამ თვით ყრილობის სიცხოველემ გამოისედა ნაკლი წინასწარი მზადებისა და ამითი ერთჯერ კიდევ განმტკიცა ის აზრი, რომ ამ ყრილობის შედეგნა მიუნდებელი იყო— რომ უმრავლესობას მაინც ბროვინციისა და ცენტრებისა მომწიფებული ჭქონდა ბევრი საკითხები, რომელთა უოუოდ საჯარო და ბერუთვნელი ბასუხის გაცემა საჭირდებოდა.

უდიდესი ნაკლი ჩვენი ყრილობისა კიდევ ის იყო, რომ უველა ჩვენი საოპერო კუთხე არ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იყო წარმოდგენილი, არ იყო ბოროტებული აგრეთვე ზოგიერთი სასაცილო დაწესებულება თუ პიროვნება თავის ადგილზე და ამითი აკლდა სასრუელი და სიფერთოვნე სავანთა გაშეფებისა, მაგრამ, როგორც ვიქვი, ეს ერთ-ორ მხრით სკეპტიკოობის ბრალია და მეორე მხრით წინსწარი უნერგიობისა.

რადა თქმა უნდა, უველანი ვერ დარჩნენ ერიდობით კმაყოფილნი. ზოგს ეს უკიცობითაც მოუვიდა. მათ ეგონათ, რომ ბრაქტიკულ სკეთიხებს ერიდობა ეხლავ გაქარწეველტა. ზოგს კიდევ ერიდობა პირად ანგარიშების გასასწორებელი ასპარეზი ეგონა და გული დაწყდა, რომ არავითარი [illegible] არ მოხდა.

ეგარად არიან უკმაყოფილნიც, მაგრამ, რაც ყველაზე უარესია, არის კიდევ მესამე ელემენტი, რომელიც ერიდობა მხოლოდ სალაუბოდ მიიჩნია და თვით კი კრიდოვის კარის მდგომარეობაში ჩასდგა. —

„а кот-васька слушает да ѣст“-

ყველა ამათ კი დავიწყდა, რომ სასოგადოთ ერიდობა ერთგვარი ჯამის შესაკეთა განგდილსა და თან ბრაქტიკის ჩამოყალიბება მომავალი მოქმედებისა; რომ ერიდობა იგივ საზოგადოებრივი აზრია და მისი მადლი დანიშნულება მხოლოდ ზნეობრივია.

ასე თუ შეგხედეთ, ჩვენმა პირველმა ერიდობამ დიდი ნაყოფი მოგვიტანა: წარმოითქვა ბევრი სიდი მოსაზრება და გამოტანილ იქმნა ადგილიოთ სიიდეალო დადგენილებანი — რეპერტუარის, სასცენო ხელოვნების, ოფოლის თეატრის, თეატრალურ კრიტიკის, სახალხო თეატრის შესახებ და სხვა. ერთის სიტყვით საზოგადოებამ გამოსთქვა თავისი აზრი და მიგვითითა, თუ სით უნდა მიგისწრაფოდეთ.

ხალა, რაც უმთავრესია, ამ ერიდობაზე ცხადათ ადინიშნა ორი მიმდინარეობა: ერთი იდგა ვითომ ბრაქტიკულ ნიადაგზე და ამ ბრაქტიკის სახელით უნდოდა ისევ და ისევ ძველებურად სიშეალოდ და „როგორმე“ ეწარმოებინა საქმე. მეორე კი არ კმაყოფილდებოდა მხოლოდ ბრაქტიკით და მხატვრულ მხარეს, სასცენო ხელოვნების აღორძინებას მიესწრაფოდა. ერთნი იყვნენ, რომელთაც მხოლოდ დაეკარგოდა დაე ახლოვდათ, დაეკარგოდეთ, უკეთ წრეკარგოდეთ სეზონი — ამათში ერიკენენ ზემოხსენებული кот-васьк-ებიც — ჯამის იქით არ უნდოდა მხედველობა „თავლთა მისთა“. მეორენი კი უფრო შორს იწყოდნენ და არა ჭქონდათ მხედველობაში მხოლოდ დღევანდელი დღე, არამედ სასოგადოთ მომავალი ეკეკეობა ჩვენი სასცენო ხელოვნებისა.

ამ ორ მიმდინარეობაში სასიამოვნო ის არის, რომ ის, რაც აქამდე კულისებში მოკუნეულად და შეიძლება გაუბედავადაც იგრძნობოდა ან ითქმებოდა ზოგჯერ, ეს დაეს თამამად და საჯაროთ, უშიშრად გამოითქვა. ის თუ აქმოშალ ერთი მხოლოდ ბრაკტიული მიმდინარეობა ბობოქრობდა, დაეს უკვე ეველამ იცის, რომ არსებობს კიდევ სხვა მისწრაფეება, სხვა სულია სწრაფვაც, რომელსაც ეერაგითარი ბრაქტიკის რეინის გადია ეველარ შეაბერობს. ამითი ბოდო ედება დიდ ინტრიგის მიზეზს და ამიერიდან ის თავადებული დაცინება, სხვა მიმდინარეობისა, ჩვენს სცენაზე წელს ვერ გაბერთავს.

ამიერიდან ჩვენმა სასზოგადოებამ იცის, რომ ჩვენი სცენის ხელოვნებაში ორი მიმდინარეობაა — ერთი „ორიგორმეთა“, მეორე „მხატვრული“. და თუ ერთნი ბრაკნ, სხვანიც ეოფოლან, მაშასადამე ორივ ბანაკი ანგარიშ-გასწეევა, ორივეს აქვს დაეს თავისი მტკიცე საფუძველი და მაშასადამე ამ მხრივ ინტრიგა ამიერიდან სამეველამდ ისპობა. ჩვენ უკვე ვსწავლობთ ერთი მეორის პატივის ცემას, მორიდებას და ჩვენი შეჯიბრება მხოლოდ კეთილშობილური და კულტურული ხასიათისა.

ზემოხსენებულ მიმდინარეობათა კარგა ერიდობამ ეველასთვის ნათელ-ყო ერთი ფრიად საგულისხმო მოვლენა.

მან ეველა თავის დადგენილებაში, ეველა თავის მოსაზრებაში მოიყვანა ადგილი მიაკუთვნა თბილისს, ადნიშნა, რომ იგი „პირველია სწორთა შორისა“, მაგრამ ბრალეინტაც და მუნ მოდგაწეობაც ეგეთივე საპატიო სანქმეთ მიიჩნია, როგორც თბილისისა. რა თქმა უნდა არსებითად ამითი არაფერი შეცვლილა, ეს მუდამაც ეგრე იყო. რას ნიშნავს ბრალეინტა და რას ნიშნავს თბილისი? მოდგაწეობა ეველგან მოდგაწეობაა, ნიაკიერი თუ მშრომელი კაცი ეველაკან თავის თავადია და ეველგანვე ამად რჩება, მაგრამ ეს აზრი უფრო ხორც-შესასმული გამხდარა ერიდობაზე და ალითი კიდევ სამუდამოდ კიდი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოუკვეთა იმ უნიადაგო, მაგრამ საგრძნობელ ყოყოჩობას, რომ მე თბილისელი ვარ, თბილისში მიმუშავე და მაშასადამე პროვინციელზე უფრო მაღალიცო...

ამ გვარად ჩვენმა ყრილობამ გამოიჩინა სამართლიანობა და უნარი დღევანდელი დღის ალღოს აღებისა.

რაც შეეხება სხვა, ყრილობის მიერ გამოთქმულ, ზოგად მოსაზრებათ და პრაქტიკულ დადგენილებათ, ამაზე შემდეგ მოვილაპარაკოთ.

[illegible]

მსახიობი გ. არადელი-იშხნელი

ომიანობის გამო სამსახურში გაწვეული.

ქართველ მწერალთა წერილები

(იხ. „თ. და ც." № 21)

ილია ჭავჭავაძის წერილი

„ბატონო სოფრომ!

„თქვენი წერილი მივიღე და, სწორედ მოგახსენოთ, ცოტა არ იყო მეოცა. თქვენ მწერთ „მე დამარწმუნესო, რომ თქვენ გამლანძღეთ და მერე ესევე მეთაურს წერილში გამოსთქვითო' და სხვანი. ვინც დაგარწმუნათ, რომ მე გლანძღეთ, მაგისი პასუხი იმასვე უნდა მოჰკითხოთ. მე არა ვარ ჩვეული ენამტანიობით გაფუებული საქმე ვიძიო და ან ვისმე ამის გამო პასუხი ვუგო. რუსები ამბობენ: „на всякое чиханіе не наздравствуешься." ჭორებს ჩემს დღეში არ გავმკლავებივარ და არც ოდესმე გავემკლავები—ეს მე უკადრისობად მიმაჩნია. ამიტომაც ნუ მიწყენთ, რომ მე იმაზე არავითარს პასუხს არ ვიძლევი, რაზედაც თქვენ ვიღასაც დაურწმუნებიხართ.

„რაც შეეხება მეთაურს წერილს, იგი თქვენ წინ არის და მიკვირს სხვის დარწმუნება რაღად დაგჭირებიათ, როცა გულდინჯად რომ გაგესინჯათ, მაგ მეთაურს იმას არ დააბრალებდით, რასაც სხვისის დარწმუნებით აბრალებთ. მთელი მეთაური იმ საძაგელს და ყოვლად საზიზღარს პასკვილზეა დამყარებული, რომელიც მანდ თურმე დადის, რომელსაც მანდაური საზოგადოება სამართლიანის ზიზღით არ მოეპყრო და რომელიც, ჩვენდა სამწუხაროდ, იყო თქვენს კორრესპონდენციაში. სწორედ მოგახსენოთ, წინასწარ რომ მცოდნოდა, რომ თქვენგან წოდებული „ქალ-ვაჟიანის" ლექსი რითიმე მოაგონებდა კაცს იმ საზიზღარს პასქვილს, არას გზით მის ხსენებას კორრესპონდენციაში არა ვითარს ადგილს არ დავუთმობდი, თუნდ ამისგამო თქვენისთანა სასურველი და პატივ-საცემი თანამშრომელი დამეკარგნა. თქვენც დამეთანხმებით, რომ იმ პასკვილის ხსენება, ცარიელი ხსენებაც კი გაზეთისთვის დიდი ჩამოუბანელი ჭუჭყია. რაკი ის წრეს გადასული პასქვილი ახსენეთ, თქვენ, რასაკვირველია, გეცოდინებოდათ რათ ახსენებდით და ამიტომაც მოვალენიც იყავით ან შესაფერი დაღი დაგესოთ, ან სულ არ გეხსენებინათ. ახლა კი ისე გამოდის, თითქო გაზეთმა რეკლამა გაუკეთა და ვისაც გუნებაშიაც არა ჰქონია, იმასაც კი მადა გაუხსნა იმ პასკვილის წაკითხვისათვის. ეს აშკარაა, რომ გაზეთში ხსენებით იმ პასკვილს გასავრცელებლად გზა გაეხსნა და ნუ თუ ეს შემაძრწუნებელი ამბავი არ არის გაზეთისათვის. მე ყოველს ეჭვ გარედ დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ ამისთანა განზრახვა არა გქონიათ, მაგრამ მით შეცდომა შეცდომად ჰრჩება და მე ჩემდა უწმინდეს მოვალეობად ვიცან საქვეყნოდ გამომეცხადებინა, რომ ჩვენს გაზეთს იმ ყოვლად მყრალს პასქვილთან არა ვითარი კავშირი არა აქვს და თუ ჩვენს გაზეთში მისი ხსენებაა, ეგ ჩვენ არ ცოდნით მოგვივიდა, რადგანაც თქვენ არას იწერებოდით და ჩვენ გულთმისნები არ ვიყავით.

„ითხოვთ, რომ რედაქციამ „ან დაამტკიცოს ჩემი უნამუსობა, უპატიოსნობა, უსინდისობა და ქურდბაცაცობაო, ან შეურაცხყოფისთვის პასუხი მაგასო". არ ვიცი, ეს სიტყვები რას ჰნიშნავს და რას მოასწავებენ? ნუ თუ პასკვილის დამწერი თქვენა ხართ! თუ მაგისთანა ეპიტეტებია ხმარებული მეთაურში, ხომ მარტო პასკვილიანტის შესახებ არის და თქვენ რა გზით და რა მოსაზრებით მიგიღიათ თქვენს თავზედ? ჩვენ, ჩვენდა სასიხარულოდ, ვიცით, რომ პასკვილი თქვენი არ არის და თქვენი მართებულებაც იმოდენად გვწამს, რომ მაგას თავის დღეში არ იკადრებდით და საიდამ სადა. მწერთ, სხვებმა დამარწმუნესო და აბა იფიქრეთ, კაცმა კაცს რომ პასუხი მოსთხოვოს მასზედ, რაზედაც სხვანი დაარწმუნებენ—სად წავა? იქნება ბევრმა ბევრს სხვა რაზედმედაც დაგარწმუნოთ და მე რომ ამაების პასუხი ვუგო, მარტო ჭორების უკან დევნას-ღა მოვუნდები და ჩემს საკუთარს საქმეზედ კი ხელი უნდა ავიღო. გადიკითხეთ მეთაური, სხვის დარწმუნება რად გინდათ,— და მაშინ ჰნახავთ, რომ თქვენ მარტო იმაზე ხართ გა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კომპოზიტორი დ. არაყიშვილი

.. და განისმის ხმა ჩემი უდაბნოსა შინა!..

კინწლული, რომ ჩვენს გაზეთს ახსენებინეთ ის, რის ცარიელი ხსენებაც კი ჩირქია მართებულის გაზეთისათვის."

„ნუ მიწყენთ, რომ ასე გულახდილად გელაპარაკებით თქვენს განუზრახველს და უნებურს დანაშაულობაზე. მე ჩემს თავს ამის ნებას ვაძლევ, იმიტომ-რომ მეგულებით ჩემს კარგ ნაცნობად და პატივსაცემ კაცად. მე თქვენი დიდი პატივისცემა მაქვს და ეს პატივისცემა დღეს აქამომდე არ შერყეულა და ვერც ეს სამწუხარო ინცინდენტი შეარყევს. ხოლო იგივე პატივისცემა მაიძულებს არ დაგიმალოთ და პირდაპირ მოგახსენოთ: დიდად საწყენი იყო, რომ თქვენს წერილში ეგ მყრალი და საძაგელი პასქვილი ღირსეულ დაღ დაუსმელად დასახელებული იყო და ამით გაზეთს ბრალი უნდა დასდებოდა, რომ მის მიერ პასქვილს ცოტად თუ ბევრად გზა ეხსნება სასიარულოდ. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ეგ მოუფიქრებლობით მოგივიდათ და არა განგებ და, რადგანაც გული წმინდა გქონდათ, ფიქრადაც არ მოგივიდოდათ აგეწონათ—მარტო ერთი დასახელება პასქვილის რას მოასწავებს ამ შემთხვევაში. ეს ჩვენ კარგად ვიცოდით, მაგრამ გაზეთისათვის კი უნდა გვენაღვლა, რომ შორიდამაც არავითარიმე ჩირქი არ მოსცხებოდა და გუმანსაც კი თვისის ბრჭყალით არ გაეკაწრა წმინდა სახელი გაზეთისა. იქნება სთქვან: ეგ მეტისმეტი სიფრთხილეაო, მაგრამ, ჩემის აზრით, ამისთანა შემთხვევაში გადაჭარბებული სიფთხილე სჯობია წინ დაუხედავს სითამამესა. თუ ჩვენს გაზეთში, ჩვენდა უნებურად, თქვენი საწყენი რამ გამოერია, გთხოვთ, როგორც ჩემს კარგს ნაცნობს და ჩვენის გაზეთის გულშემატკივარს, თქვენი წყენა ჩვენს განზრახვას არ მიაწეროთ, არამედ მეტის-მეტს სიფრთხილეს, რომ ჩვენის გაზეთის სიწმინდე ჭორებსა და პასქვილებში გარევით არ შეიბღალოს."

„იწერებით, გაზეთშივე გამოაცხადეთ, რომ მეთაური „ივერიისა" ჩემის ფელეტონით არ არის გამოწვეული. რას ეგვანება? ვინ რას იტყვის? ეგ ხომ პირდაპირი მითითება იქნება თქვენზედ. განა არ იკითხავენ: თუ აქ ცეცხლი არ არის წაკიდებული, ეს ბოლი საიდამ გაჩნდაო. მე კი მეთაურში ვცდილობდი არავინ მიხვედრილიყო, ვინ შეგვიყვანა უნებურად შეცდომაში. ამიტომაც ფელეტონად კი არ ვახსენეთ თქვენი წერილი, არამედ რაღაც მოთხრობად, მაშინ როდესაც თქვენს მოწერილს მოთხრობას არა ეცხრობა და უფრო კორესპონდენცია იყო, სიდიდის გამო ფელეტონად დაბეჭდილი".

„გთხოვთ, შესაფერის ზიზღით მოირიდოთ ყოველივე ჭორი და იმოდენად პატივიმცეთ მე, რომ თავის დღეში არ იგულისხმოთ, ვითომაც მე ყოველ გამვლელგამომვლელ მატრაკვეცას ჩემს გულის-ნადებს ხელის გულზედ ვუშლიდე მოედანზედ საბურთალოდ. თქვენც უნდა კარგად იცოდეთ, რო მე მეტის-მეტად ძვირფასად მიმაჩნია ყოველი კაცის ღირსება და პატიოსნება და ნამეტნავად ჩემის კარგის ნაცნობისა. ამიტომაც მე ამაებში ყოველთვის ფრთხილი, მორიდებული ვარ და თავის დღეში არ ვიკადრებ, რომ ადამიანის პატიოსნება ჭორის სათამაშო ბურთად გავხადო".

„არც კი ამას დაგიმალავთ, რომ მე არ აჩქარებულ ვიყავ და რიგიანად დავფიქრებოდი ჩემთან მოტანილ ამბავს, თქვენ შესახებ ჩვენის მეთაურის სიფიცხე ცოტად განელებული იქნებოდა. მაგრამ აქ ქალის ნამუსი და პატიოსნება იყო ხელშეხებული და ამიტომაც ზიზღმა და აშფოთებამ გადამავიწყა, რომ:

ზოგჯერ სიწყნარე გმობილი
სჯობს სიჩქარესა ქებულსა".

9 ივლისი, 1887 წელსა

თქვენი პატივის-მცემელი **ილია ჭავჭავაძე**

ვიმეორებ, ანტონმა მეც გამხელა მოტანილის ამბით და ილიაც. თუმცა ილია მამტყუნებს, რად დაუჯერე მოტანილს ჭორსა, შენ წინ დევს მეთაური „ივერიისა", შენ არა შეგეხებარაო, მაგრამ წერილის ბოლოში თითონაც თავს არ ითავისუფლებს აჩქარებისაგან და სჩანს, ილიაც მოტანილმა ამბავმა ააჩქარა, „მე რომ არ აჩქარებულ ვიყავ,—ამბობს იგი ბოლოს,—და რიგიანად დავფიქრებოდი ჩემთან მოტანილ ამბავს, თქვენ შესახებ ჩვენის მეთაურის სიფიცხე ცოტად განელებული იქნებოდაო". ამ „მოტანილმა ამბავმა ქალის ნამუსის შესახება" დაავიწყა ილიას, რომ „ზოგჯერ სიწყნარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა".

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ომიანოვის

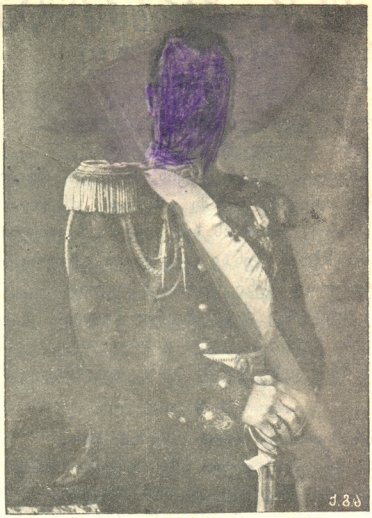

გამო

მათი იპერატორებითი უდიდებულესობა
ხელმწიფე-იმპერატორი ნიკოლოზ II

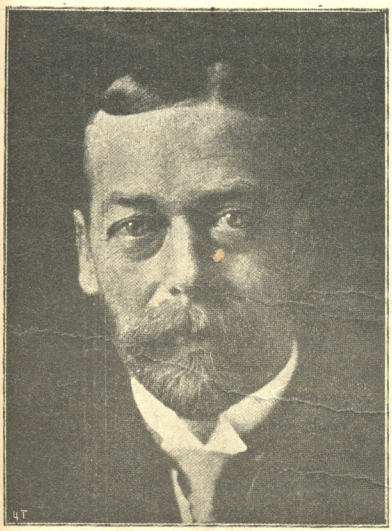

ინგლისის მეფე გიორგი V

საფრანგეთის პრეზიდენტი პუანკარე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შუქურ ვარსკვლავი

(იხ. „თ. და ც.“ № 21)

IV

გავიდა ჟამი. დასთოვა გადაჭკნა მთა და ველია
და ქარიშხალი, სასტიკი გულით არ სასურველია,
ხან ხეს ამოსთხრის ასწლოვანს, ხან ღმუის, როგორც მგელია,
ხან დააყენებს თოვლის მტვერს, კარში გახედვაც ძნელია.
მესმის, ზამთარო, ზამთარო, რისთვის ხარ სულის მკვლელია!
ცივი გაქვს გული, არა სჭრის შენზე ცრემლები ცხელია,
ყველაფერს ახმობს უდროოდ შენი ბოროტი ხელია,
აღარ იბრალებ მასაც კი, ვინც მიჯნურობით ხელია;
ეხ! მოხუცებულ-ბებერსა გრძნობა სულ გამოგელია,
ნუ ჰგონებ სხვასა არ ჰქონდეს გულში სურვ-ლი მწველია!

V

აღარ ამშვენებს სარკმელსა თამარის სახე ნათელი,
სატრფოს ვერ ხედავს შუქურა, გული აქვს სევდით ნათე ,
კვნესა გოდებად აქცია თითქმის ზამთარი მან მთელი,
ვაჰ! ტრფობის ისრით დაჭრილი, ნეტავ ვინ არის ჯან-მრთელი.

VI

ბოლოს მზეს უთხრა საბრალომ: „მზევ გული მომიკვდებაო,
თუ ივერიას ზამთარი ეხლავ არ მოშორდებაო.
მე თამარ მეფის ტრფობითა გულს ცეცხლი მეკიდებაო,
უსულო ქვამაც კი იცის მიჯნურის შებრალებაო.
გაადნე თოვლი ყინული, მიიღე მოწყალებაო,
თორემ ზამთრისა მიზეზით სატრფო აღარა ჩნდებაო:
ნეტავ თავისი სარკმელი, რად აღარ აგონდებაო?“
მზემ უთხრა: „შენი გოდება მეც მესმის, გულში მწვდებაო,
და შევასრულებ შენს თხოვნას, ნუღარა გეფიქრებაო,
შეიქმენ ღმერთი ზაფხულის, დე გქონდეს ძალა, ნებაო,
ისე შემაკო ის მხარე, როგორც შენ გესურვებაო,
აშორო თოვლი, ქარ-ბუქი, ყინვა და გაჭირვებაო,
შენი მიჯნურის ქვეყანას დაუდგეს ნეტარებაო,
ვარდ-ყვავილთ დააკმევინო ნანატრი სურნელებაო“.

VII

ამის გამგონი შუქურა აღინთო სიხარულითა,
ქება-დიდება მიუძღვნა ნათელ მზეს წრფელი გულითა,
ასე სთქვა: „როგორც ეს მხარე, მოვრწყე ცრემლისა ლულითა,
ისე აღივსოს სიამით, ბედნიერებით სრულითა.
სანამ მზეს ჰქონდეს სინათლე, სიმწვანე ნაძვის ტყესაო,
სანამდის ნორჩი ჯეჯილი დაამშვენებდეს კლდესაო
და საუცხოვო ნაყოფი ქაცვიან ეკლის ტყესაო,
მანამდის ივერიასა წილად ნუ ხვდება კვნესაო:
თვითონ უკვდავმა ღმერთებმაც შეჰნატრონ იმის სვესაო?“

ეროვნული ბიბლიოთეკა

VIII

მალე აღსრულდა, სულ მალე, ბედის ვარსკვლავის სურვილი.
დღე დადგა დია ნათელი, არ ნისლით შემობურვილი;
გამრთელდა გული ქართველთა, თუმც წინად იყო ურვილი, —
როს კაცი დალევს სასმელსა, აღარ აწუხებს წყურვილი.
აყვავდა ჩვენი მწერლობა, მოშენდა ქართველთ ერია,
დაიწყო მშვიდად ცხოვრება, არ აწუხებდა მტერია,
შინ ყველა ძმურად სცხოვრობდა, ორგული არსად ერია,
ააგეს ციხე-დარბაზი, მრავალი მონასტერია.
ივერიელთა დაუდგა ლხინი და სიხარულია,
მოისპო კვნესა-გოდება, მორჩა იარა, წყლულია,
თესლმა მოიღო ნაყოფი, არ წახდა ჭირნახულია,
მარად ჰყვაოდა ბუნება, კვლავ იდგა გაზაფხულია.
გამდიდრდა ენა, მხატვრობა... ჟამი კი ჟამად დიოდა,
შუქურ ვარსკვლავი დღისითა ღამეს უცდიდა, სჩიოდა.
რა ხანა იყო ნეტარი, როცა სულს აღარ სციოდა,
როდესაც ბედის წყალობა ქართველთა თავსა სცვიოდა!!.
მაგრამ ჯეცრად დაბნელდა, შეირყა მთა და ბარია,
სევდამ დააზრო ყვავილი, სეტყვამ დააგდო მკვდარია.
ნეტამც არ ამოჭრილიყო სასტიკი გრიგალ-ქარია.
მზეს აღარ დაჰფარებოდა შავი ღრუბელის ჯარია!
ლხენა შესცვალა გოდებამ, შხამით აივსო თასია.
მოსთქვამს მტკვარი და არაგვი, ზეცას ჩაუცვამს ფლასია,
გულს რას მოალხენს სიმღერა, ყნოსვას დაატკბობს რას ია,
როცა თმებს იშლის, ღაწვს იხოკს, ქართველ დედათა დასია.
მოკვდა თამარი. გაისმის ყოველგან მოთქმის ხმებია,
მწვანე ტყე სევდით შრიალებს, ჩაფიქრებულან მთებია,
სტირის ქვა, მაღლა ზეცაში ქვითინებს ვარსკვლავებია,
ბედნიერება მიჰფარდა, სიხარულს მოსტყდა ფრთებია.
ერმა დაჰკარგა საუნჯე, კვნესა და გასაკვირია?
მგოსნებმა მღერა შესწყვიტეს, აღარ სურთ დაფი, სტვირია.
ეს რა იხილა შუქურამ, მყისვე იბრუნა პირია
და ივერიას ამ ჭირზე დაერთო კიდევ ჭირია.

IX

წარსულის მოგონებითა მომედო სევდის ალია,
გულს ოხვრა-კვნესა აღმოხდა, ცრემლმა ამივსო თვალია,
გესმის შუქურავ: »რაც ჭირი მოგვადგა, შენი ბრალია,
ბედო! ჰე ბედო! რისთვის ხარ ცვალებად-წარმავალია?
მისმინე, შუქურ ვარსკვლავო, ვსცანი სიმუხთლე შენია,
არ გახსოვს თამარ, მზის დარი, ვისთვისაც ცრემლი გდენია?
თუ აყვავე ყოველმხრივ ლამაზი მხარე ჩვენია,
მერმე რად აღარ გვკადრულობ? სინდისის აღარ გრცხვენია?
აი მსურს ყველას უამბო, რაც შენზე განაგონია.
მაშ, როგორ ჰფიქრობ მითხარი, შეგარჩენ განა, გგონია?
რა თამარ მოკვდა, წაგვართვი ჩვენაც დიდების დრონია,
გასაჭირის დროს ღალატი, არ არის მოსაწონია".

ეროვნული ბიბლიოთეკა

X

როცა ამ სიტყვებს ვამბობდი, ჩავიდა მზე სხივთმფენია,
ღამის ბინდ-ბუნდმა დაფარა ციცაბო მთა და კლდენია.
ზეცას შევხედე, ვიხილე შუქურა მონაწყენია.
და ჩამომძახა: უთხარი ყველას რა ჩამიდენია
მხოლოდ მართალი არ არის, რაც ჩემს შესახებ გსმენია,
თამარისათვის ცრემლები კვლამცა მდის, ვითა მდენია;
მაგრამ თქვენ მხარეს განა მე წავართვი შვების დღენია?..
იცი თამარის სიკვდილით გული როგორა მტკენია?
ან ნეტავ სატრფოს დამკარგველს რაღა აქვს მოსალხენია?
თუმც გული მოკვდა, როდესაც ვნახე თამარი მკვდარია,
მაინც მინდოდა შემემკო მისი მთა, მისი ბარია
მაგრამ მე თქვენში ვერ ვპოვე ჩემი ღვთაების დარია,
მიტომ წავართვი ქართველებს გაზაფხული და დარია.
ვარდს ყორნის ხელში გაფურჩქვნილს, ბევრად სჯობს ვარდი მჭკნარია.
ყური დამიგდე, ისმინე, შეიგენ ჩემი თხრობილი,
ამას მიმოწმებს მარიხი და სხვა მრავალი ძმობილი,
რომ ჯერ არ არის თქვენს ქვეყნად, ვინც მინდა იგი შობილი,
ნუ დამგმობ, თუ სხვას ვერ მივსცე სამოთხე ყოვლად მკობილი.
როს თქვენი მხარე წარმოშობს თამარისთანა სხვა ქალსა,
სახედ ანგელოზს უცოდველს, გონება-სულით მაღალსა,
მე მივანიჭებ გაზაფხულს თქვენს დამხსნელ მფარველს ახალსა,
თუმცა ის ძველი ტრფობისას ველარ ჩამიქრობს ახ, ალსა!"

XI

თავი დამიკრა ვარსკვლავმა, დაჰღვარა ცრემლი ცხელია.
მის შემდეგ იმედს მიღვიძებს სიტყვები შვების მგვრელია,
ველი, თუ როდის გაჩნდება, ის დანაპირი მხსნელია
და სული ზოგჯერ ჰმუნვარებს, რადგანც ლოდინი ძნელია...

მთის ნიავი

დედინაცვალი

(იხ. „თ. და ც." № 19–21)

VIII

ეთერა შემოდის და მერე **ელიკო**

ელიკო. ეთერა, გაფიცებ ყველაფერს, ნუ მომატყუებ, მართლა მოვიდა ბებო?

ეთერა. მოვიდა ჰო. წუხელი მოსულა

ელიკო. ახ, ეთერა, შენი ჭირიმე!

ეთერა. შენი წაყვანა უნდა თურმე.

ელიკო. ვინ გითხრა?

ეთერა. მოლოზანმა.

ელიკო. ოი, ნეტავი მაგას მოვესწრებოდე!

ეთერა. ღამეც იქ გაუთევია, ამ დილით უნდა ამოვიდეს და შენი თავი ამ კაცს შეაბრალოს.

IX

იგინივე, **დედინაცვალი** და **მარო** (შემოდიან ჭიშკრიდან) მერე **ხალამპრე**

მარო. (შემოილაპარაკებს) დეიდა, მიჩვენე შენი ჭირიმე, მიჩვენე! (შედიან სახლში)

ეთერა. ოი, მიწამ კი გჭამოს შე ქვეყნის დამქცევო, შენა.

ხალ. (შემოდის ჭიშკრიდან)

ეთერა. (ელიკოს) აი ისიც.

ელიკო. ვინა?

ეთერა. ის კაცი, გოგო რამ შეგაშინა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

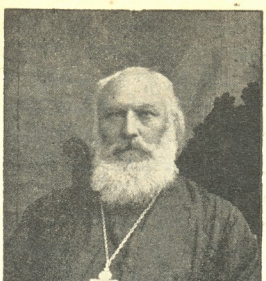

მწერალი და საზოგადო მოღვაწე
ზაქარია გულისაშვილი
(გარდაცვ. 6 თვის შესრულების გამო)

შე საწყალო, ხომ არ შეგეპამს? ოდესმე ხომ უნდა განახოს. (ოავს უკრავს ხალამჭრეს)

ხალ. დილა მშვიდობისა! (ედიკოს მოგვრავს თვალს, მიავა ახლოს და თმაზე ხელს გადუსვამს) ნუ გეშინია, პატარა, ნუ გეშინია! (ჩახედავს სახეში) ობოლი თუა?

ეთერა. დიახ, ბატონო, ობოლია.

ხალ. რა დახატული რაზაა, აქაურია?

ეთერა. სალომეს გერია.

ხალ. (შეკრთება) რაო? სალომეს გერია?

ეთერა. დიახ, ბატონო!

ხალ. ჰოოო! (ერთი წამით შედგება, მერე ისევ ედიკოს გადახედავს, ერთს გაიდ-გამოვდის). სხვა არაფერი. აალაგეთ, აალაგეთ!

ეთერა და **ელიკო** გადიან.

ხალ. (ედიკოს) მოიცა! (მიავ მასთან) ბიძია, რადა კოჭლობ?

ელიკო. გუშინ, ბ-ნო, ფეხში ეკალი შემერჭო.

ხალ. ეკალი ხომ არ ჩარჩა შიგ?

ელიკო. არა. ეთერამ ამოიღო.

ხალ. ერთი ეს მითხარ, რათა ხარ ასეთ ყოფაში? ვინმე ხომ არა გცემს?

ელიკო. (გულჩვიდებული) დედინაცვალი და მარო.

ხალ. კარგი, ნუ სტირი. (ხელს უოსოუნებს დოყლზე) საწყალი გოგონა, საწყალი გოგონა! (ძახის) **სალომე**, სალომე!

X

იგინიგე, **დედინაცვალი** და **მარო** ოავნზე გამოდიან.

დედ. რა იყო?

ხალ. ცოტა ხნით აქ მოდი.

დედ. (ჩამოდის ძირს) რა მოხდა, რა ამბავია?

ხალ. შენ თურმე გერიცა გყოლია?

დედ. მერე რაა, რომ მყოლია?

ხალ. მერე რატომ არა მითხარი რა?

დედ. ნეტა მაცოდინა, ამისი უთქმელობა რა ისეთი დიდი დანაშაულია?

ხალ. (უჩვენებს მარჯვნივ, მერე ედიკოზე) როგორ მოგწონს ეს სანახაობა? (ედიკოს) ბიძია, ეხლა წადი? (ედიკო სწრაფად გადის)

დედ. არ მესმის, რა გწადიან?

ხალ. რაღა არ გესმის, დალოცვილო! ბავშვი ჭუჭყს შეუჭამია, მშიერი, ჩამოფლეთილი. წელან მაროს შესახებ მთხოვდი დახმარებას, ამაზე კი კრინტი არ დაგიძრავს; საკადრისია ეს?

დედ. შენ, ჩემო კეთილო, ძალიან ადრე იწყებ ჩემს საქმეში ჩარევას, რაც მე ჯერ ვითარებას ეჯავრება. ჯერ უნდა გაგეგო საქმის ვითარება და ისე დამკითხებოდი, მაგრამ შენ რომ ჩემზე გულნატკენი არ დარჩე, გეტყვი, რომ მაგ გოგოსათვის მე მოვლა არ დამიკლია; ისეთი მოდგმისაა, რომ რამდენიც უნდა შეუკერო, მეორე დღეს სულ ასე ჩამოფლეთილია. ავადმყოფობაც დედამისმა უანდერძა.

ხალ. არა, არ ღირს მაგაზე ლაპარაკი; დღესაკით ნათელია. ვერავინ მოგთხოვს რომ თავისიანზე ძლიერ სხვა გიყვარდეს, მაგრამ ასეთი უღმერთობა! მე ამის მოთმენა არას გზით არ შემიძლია. ორმოცდა შვიდი წელი ისე გამიტარებია, რომ ნამცეცი ჭუჭყისა არ მომცხებია, შერცხვენილი და თავლაფ-დასხმული, ერთს დღეს ნუ მაცოცხლოს ღმერთმა. არა, სალომე, აშკარაა აქედან წასვლა მოგვიხდება, სხვის ნაოხარზე პარპაში ჩვენს სულს დაამძიმებს.

დედინ. (ერთს გესლიანთ ჩაიხითხითებს)

VI

მარიამი და **ომიანიძე** (შემოდიან ჯიშკრიდან, იმათ შეუმჩნეველთ) მერე **ელიკო.**

ეთერას ხმა. ელიკო! ბებია მოგივიდა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მარიამი. შუადღე შვიდობისა, ბატონო!

ხალ. ღმერთმა შვიდობა მოგცეს, მობრძანდით (ოფიციანტს თავს უკრავს, შემოდის ედიკო)

ელიკო. (ხმის კანკალით) ბებო, ბებო! (ჩაეკვრის გულში)

მარ. (მეტად კეთილგანგებული და დარიგებულად ჩაცმული მოხუცია) ვაიმე, შვილო, რა ღღეში გხედავ, რას დამსგავსებიხარ, შენ შემოგევლოს ჩემი თავი! სად არის შენი ოქროს ფერი ნაწნავი, ან წინანდელი ფერხორცი? (დაიუკვირებს კანკალით) მოუკლავთ ამ უმერთოებს, მოუკლავთ! (ხალამბრეს) შვილო! შენი განიერი მხარბეკის ჭირიმე, თვალებში გატყობ, ღვთისნიერი კაცი ხარ; იქნებ მოგვხედოს უფალმა და შენმა აქ შემოსვლამ ჩემს პაწაწას სიკეთე მოუტანოს. მე ამისი ბებია ვარ. ზოგი დედინაცვალი გერისათვის ნამდვილი დედაა, ზოგი კი (ხალამბარეს მიუთითებს) ამასავით ღვთის წყრომა და ცეცხლია. სხვას არასა გთხოვთ, ყველაფერი თქვენი იყოს, მხოლოდ, გეუდარები, ცოცხალი მაინც გამაყვანიო აქედან ჩემი საუნჯე.

ხალ. დედი! მე არა მესმის რა. მე აქ სრულიად უცხო ვარ და ამ ოჯახში ჩემ ცოლს გარდა არავის ვიცნობ; ნუ გადამრიეთ, დამაცადეთ, გონს მოვიდე, გავიგო საქმის ვითარება.

მარიამი. (მოთქმით) გამატანე მე ჩემი ნუგეში, გამატანე, თორემ აქვე თავს მოვიკლავ. ნუ გამიშვებ აქედან ხელცარიელს, ღმერთი შენს თავს გამიბედნიერებს.

ომიანიძე (მწარე სიცილით წასკვლებს) „ღმერთი შენს თავს გაიბედნიერებს“-ო.

დედინ. ხალამბრე! თუ ეს გადაყრუებული დედაბერი ხმას არ ჩაიკმედს, მის გახრიოკებულ ძვლებს ჩემს ერთგულ ძაღლებს დავაგლეჯინებ. (ომიანიძეს) ან შენ, ქაჯო პეტრე! რათ მოეთრიე? დაგავიწყდა განა ჩემი მუჯლუგუნები?

ხალ. (დედინაცვალს) მოითმინე, მოითმინე! (მარიამს) კარგი, წაიყვანე, ხოლო მე უნდა ვიცოდე, სად გექნებათ ბინა?

მარ. შემოქმედში, შორეულ ნათესავთან. მართალია ისიც ღარიბია, მაგრამ როგორმე იოლათ წავალთ.

ხალ. ძალიან კარგი!

დედინ. ვერ წაიყვანს.

ხალ. მოითმინე, მოითმინე! როცა მე ვსთქვი წაიყვანს მეთქი, მორჩა: თუ დედობას ვერ გაუწევ, უმჯობესია მოიშორო.

მარ. (მოეხვევა ხალამბარეს) შენი ჭირმე, შენი.

ხალ. (ანუგეშებს) ადექი, დედი, ადექ! აი ჯერ-ჯერობით ეს ცოტაოდენი გროშები სახარჯოთ, დანარჩენი შემდეგ. იცოდე ობოლს მამა-პაპეული არ დაეკარგება.

ომიანიძე. (მივა და შუბლშიკოცნებს ხალამბრეს) ქრისტიანი ხარ, ქრისტიანო! (მარიამს) აბა, დიდედო მარიამ, წავიდეთ.

მარ. (ხალამბრეს) იკურთხოს შენი სახელი, იკურთხოს! (გადაკოცნის ჯიშურთ სამნიგე სიტ. ქარდ. ამათი წასვლის შემდეგ მცირე სიჩუმეა)

დედინ. იცი, რა ჩემო კარგო! შენ, ცოტა არ იყოს, თავისნება კაცი ყოფილხარ, რასაც მე ვერ ვეთვისები. ასეთი რამ მეორედ არ განმეორდეს, თორემ...

ხალ (ირონიული დამდაბალი) რას მიზამდი?

დედინ. გაიცინე! ეხლა, რაც მოხდა ღმერთმა შეგარგოს. ბედის მადლიერი იყავი, რომ ასე იოლად გადამირჩი. ჩემი ხასიათი კლდეზე უმტკიცესია. ღმერთო ჩემო, სიზმარია თუ ცხადი ყოველივე ეს? თუ არ შენ, სხვა ვინ გამიბედავდა ამ თავხედობას, მაგრამ რა გიყო, დღეს ქმარი ხარ, რომელსაც საკუთარი ნებით მივთხოვდი.

ხალ. ნუ ცხარობ, ჩემო კარგო, ნუ ცხარობ. როცა დამშვიდდები, მაშინ მადლობასაც მეტყვი, რომ უფრო დიდ სირცხვილს გადაგარჩინე. კიდევ კარგი, რომ დღესვე წამოართხიე, რაც კი რამ ჭუჭყი იყო შენში. ამ ერთ საათში ისეთმა საქმემ გადაიარა ჩემს თავზე, რომელსაც საუკუნის განმავლობაშიც არ მოველოდი. შენ რომ ასეთი მზეთუნახავი არ იყო, არც ასეთი კაპასი იქნებოდი. მე ეს წინედაც შეგატყვე, მაგრამ არაფერია, თავის დროზე ყოველივე განქრება. შალაშინი გაკლია, ჩემო ლამაზო, შალაშინი და მეც ყოველივეს ვიღონებ შენს მოსათვინიერებლად. როცა სტყუი, როგორ შემიძლია მხარი დაგიჭირო. ისე-კი ვინ გაბედავს ვაგლახთ შე-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მიგინონ ბედი და ილბალი? არა მგონია ჩემით შენ უკმაყოფილო დარჩე. რამოდენიმეთ დაგმტკიცეც კიდეც ერთგულება. დედა-კაცო! მე შენ ყველაფერი მოგიტანე, რაც კი რამ მებადა: სიყვარული, შეურცხვენელი კაცური ყობა და მთელი ოცდაათი წლის ნაოფლარი. სხვა რაღა გინდა? ეხლა ჯერი შენზეა და ენახოთ, რით გამინაღდებ.

დედინ. (კბილთა დრჭენით და თვალების ბრიალით მიგარდება ხალამბრეს; უნდა თვალები ამოაგაწრონ)

ხალ. (სტაცებს ხელს და ისე მიკრავთ მოუჭერს, რომ ის ფართხალებს) ეგენი არ იყოს, თორემ ისეთ სალტებს გაგიჭერ, რომ კბილების კრაჭუნი მერე ნახე! ვინც უნდა იყო, სულ ერთია, დღეს რაკი მე გადამეხლართე, ყველაფერი ახალ დონეზე უნდა დადგეს, გესმის, ახალ დონეზე. (ჭკრავს ხელს) გასწი!

ტრ. რამიშვილი

ფარდა.

(შემდეგი იქნება)

მუსიკა

ევა ბრიუნელი, როგორც სიმფონიურ კონცერტების ლოტბარი.

შემოსვლეთ დავესწარი ევა ბრიუნელის დირიჟორობით გამართულ კონცერტს. უნდა გამოვტეტდე, წინასწარ „შიმშხალებული“ ვიყავი, როგორც გაზეთებით ისე ნაცნობთა ახრით, უარეოფთი შეხედულება მქონდა. ეს კიდევ არაფერი. ბევრ, შამაკაცებს, ქალის ასეთ ასპარეზზე გამოსულ სასაცილოდ არ კვეოფნის...ეს მეტის მეტად სერიოზული საქმეა და ამ სერიოზულ დარგში, „სერიოზული“ შამაკაცის გარდა ვეარავინ წარმოვიდგენთ. ქალების „დირიჟორობა“ კეთილ-რეპერტუარების ესტრადის არ გასცილდებოდა და გასაკვირველიც არ არის, რომ ასეთი შეხედულება ვექონდეს.

უნდა აღვაარო სრულებით არ მოველოდი ამ დიდ მოგულენს, ვამბობ დიადს, რადგან მგონია ეს ერთად-ერთი ფაქტია, რომ ქალი გამოსულიყოს ასეთ პასუხისგებ რიდში სერიოზული მომზადებით და დიდის გემოვნებით (აქ მე მხედველობაში არ მეყანან რიგითნი და სხ.სიმფონიურ სიკვრავებზე დამკვრელები, ეს დარგი გაცალებით აღვიდან).

ევა ბრიუნელი რომ მუსიკის სერიოზული მცოდნეა, ამის მოწმობს მისი სიმფონიური კონცერტების პროგრამები, რომელშიაც გამოკრთის იმისი შეხედულება მუსიკალურ ნაწარმოებზე და სიმპატია გლიუკის, ბეთჰოვენის, დისტის, ბერლიოზისა და სხვა კლასიკებიდან მოყოლებული თვით ახალ მიმართულების კომპოზიტორებამდე — გრიგის, დებიუსის, რაველის, ვერსენის და სხვათა ნაწარმოების შესრულებით. ევა ბრიუნელის ნიშნობიერი თვისება, როგორც დირიჟორისა, დირიკული განცდაა, ის ნაზია, — სითუოა, ნამდვილი ქალური თვისებების გამომხატველი, და ფაქიზი ტემპერამენტით ხემძღვანელობს ორკესტრს; მაგრამ მძლავრი მამაკაცური ეკსპრესია არ არის... მისი ეკსპრესია მძლავრ-ნაკოოობას არ გაგრძნობინებთ, თითქოს ტვი არის, მარმარილო... და სწორედ ეს არის მისი განსაკუთრებული თვისება... ეს ასეც უნდა ეოფილიყო, რადგან ქალის ბუნება, როდესაც ის დიდ სიქმეს ჭკიდებს ხელს, რაც სჭირია სხვისი შემოქმედების განსახიერება, ემორჩილება კანონებს. მისი შემოქმედება ამ შემოხვევაში კანონებით უფრო სიზრდოობს, ვიდრე კრძნობით, კრძნობა ამ დროს ქალისათვის ხელის შემშველია, დამაწვრილმანებელი... მაგალითები ასეთ ხელოვნების ბევრია. სიკმარისია დავსახელოთ ალბერტ დუნანი, ძველი სიბერძნეთის და სიზოგანტერი რეგის ადმადგენელი და ვინდა დანდოვსკა, ძველ მუსიკოსთა შემოქმედების ნათელ მეოფელი კლავესინის სიშველებით.

ევა ბრიუნელი თუ შეუთანა მაყურებელმსმენელზე შთაბეჭდილებას ვერ სტოვებს, ეს იმის ბრალია, რომ,მას ევა ბრიუნელ, არ ექნა შესწავლილი „დირიჟორობის თეატრალური ჯოხის ქნევის მანერა“ და შეათანა მსმენელ-მაყურებელს ეს დირიჟორის ნაკლი ჭკონია. ევა ბრიუნელი ბირველი სათვალეხინო მერცხალია ამ დარგში და რაც უნდა სუსტი იყვეს, თუმცა სიუსტე მისი ვერ დაგინახავ. მაგ. დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე და ზოგიერთ უფრო მცოდნე ბირებზე გრიგის ნაწარმოების შესრულებამ: დიდა, განსვენება ახასი და სხვა.. ვიტყვეთ თამამად ეს ნაწარმოები, ევა ბრიუნელმა თბილისში სხვებზე

უკეთ გადმოგვცა, უფრო ფაქიზად და ნაზი განცდით. ქვა ბრიუნელის ტემპერამენტი თავისებურ დაღს ასვამს ნაწარმოებს. მისი. ნამუშავარი ძვირფას — სადა ქსოვილს მოგვაგონებს. ქვა ბრიუნელი თამამად შეიძლება ჩაითვალოს ნამდვილ ხელოვანად.

ქვა ბრიუნელიმ თბილისს გააცნო მრავალი უცხო კომპოზიტორის ნაწარმოებნი, რომელიც აქ ან სულ არა, ან იშვიათად მოუსმენიათ ქვა ბრიუნელი, ვითარცა ნასწავლი, განვითარებული მუსიკოსი ქალი — ლოტბარი, სასიხარულო მოვლენაა. *)

ა — კო

წვრილი ამბები

✦ **ქართულ თეატრთან დაარსებულ სტუდიაში** ჩაწერილთა გამოცდა-მიღება დანიშნულია 17 აგვისტოსთვის.

✦ **მსახიობქალი ეფემია მესხი** მოწვეულია თბილისის დრამ. დასში.

✦ **მსახიობი ალ. შანშიაშვილი** თბილისის დრამ. დასში მიიწვიეს.

✦ **რეჟისორნი ალ. წუწუნავა და მ. ქორელი** საზაფხულოდ ქვიშხეთს წავიდნენ.

✦ **ქუთაისის დრამ. საზ-ბა** მომავალი სეზონისათვის ემზადება.

✦ **მსახიობი გ. იმხნელი** ომიანობის გამო ჯარში გაიწვიეს.

✦ **მსახიობქალი ნ. დავითაშვილი** ქუთაისის დასში მიიწვიეს.

✦ **ს. სართიჭალაში** ვახ. თარხნაშვილის თაოსნობით ამ დღეებში პირველი წარმოდგენა იმართება.

✦ **წაღვერში ი. გრიშაშვილის** მონაწილეობით ახლო ხანში სალიტერატურო საღამო-წარმოდგენა გაიმართება.

✦ **ქართულ თეატრის მუზეუმს** შემოსწირეს: 1) გიგო გელიკურაშვილმა 340 აფიშა და 260 პროგრამა იმ წარმოდგენებისა, რომლებშიაც თვითონ მიუღია მონაწილეობა 30 წლის განმავლობაში. 2) სოფიო ეპიტაშვილის ასულმა 20 აფიშა და ორი პროგრამა ქუთაისისა, მარტყოფსა და სხვაგან გამართულ წარმოდგენების, საღამოებისა და კონცერტებისა. რედაქცია შემომწირველთ მადლობას უძღვნის.

*) ამ წერილის დაბეჭდვა ჩვენს უნებლიეთ დაგვიანდა. **რედ.**

✦ **მ. კავსაძემ და ძუკუ ლოლუამ** წაღვერში კონცერტები გამართეს. ხალხს განსაკუთრებით ძუკუ ლოლუას კონცერტი მოეწონა.

✦ **კომპოზიტორი დ. არაყიშვილი** „პატარა ცემიდან" მოსკოვს წავიდა. ცემში ყოფნის დროს დასწერა თვისი ოპერის „თქმულება რუსთველის შესახებ"-ბის მეორე მოქმედება.

ომიანობა

რუსეთში ომიანობის გამო მოწვეულმა სახელმწიფო საბჭომა და სათათბირომ უნდა გამოარკვიოს ომიანობის გამო მოსალოდნელი ხარჯები. ფინანსთა მინისტრმა რამდენიმე მოხსენება წაიკითხა. საყურადღებო შეტაკება რუსეთს ჯერ არავისთან არ მოსვლია.

გერმანელთა ჯარები სწრაფად წინ მიიწევიან, მათ გახშირებული ბრძოლა აქვთ: ბელგიაში ლუქსემბურგთან (ლუქსემბურგი 1867 წლიდან ნეიტრალურ ადგილად ითვლება). ზოგიერთთა ცნობით ბელგია, რომელიც საფრანგეთის საზღვარზე მდებარეობს, უკვე აიღეს გერმანელებმა, და თავის იმპერიის ნაწილად გამოაცხადეს.

ინგლისის ძალა უკვე მოეშველა ფრანგებს. მისი ფლოტი ზღვაზე იბრძვის. ბალაშთან ჯარის გადასხმა გრძელდება, რომელიც ფრანგებს უნდა მიეშველოს.

ავსტრო-ჰუნგრეთის მხრით ანტივართან და ბელგრადთან ბრძოლა გრძელდება. ამ ფრონტებზე იბრძვიან ერთის მხრით ჩერნოგორლენი და სერბიელნი, ხოლო მეორეს მხრით ავსტრო-უნგრეთელნი ზოგიერთ ცნობათა მიხედვით ჩერნოგორიელებმა ავსტრიის რამდენიმე ქალაქი აიღეს და სერბიელები ბოსნია-ჰერცოგოვინაში შევიდნენ.

რუმინიაში დიდი მზადებაა. ნეიტრალიტეტის დარღვევის ნიშნები ემჩნევა.

ბულგარეთის მთავრობა მობილიზაციას ახდენს.

ოსმალეთის მთავრობამ ბრძანება გასცა, რათა ხალხი საომრად მომზადებულიყო.

შვეიცარიასა და ჰოლანდიაშიც საომრად ემზადებიან.

შვეციაშიაც დაიწყო საომარი სამზადისი.

ამერიკა სავაჭრო ინტერესების დასაცავად გემს ჰგზავნის ჩინეთის ზღვაში.

იაპონიაში დღე-დღეზე ელიან გერმანელებთან შეტაკებას.

ფოსტა

ქ. ჩერდინი. ანტუანეტას. გამოგვიგზავნეთ.

ქუთაისი. ვ-ძეს. პირად კინკლაობაზე არ ღირს პასუხის გაცემა და ამიტომ ვერც ვბეჭდავთ თქვენს წერილს.

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**